

მდგრადი განვითარების მიზანი 16: მშვიდობიანი და ინკლუზიური საზოგადოების ჩამოყალიბების ხელშეწყობა მდგრადი განვითარებისათვის, მართლმსაჯულებაზე ხელმისაწვდომობის უზრუნველყოფა ყველასათვის, ეფექტიანი, ანგარიშვალდებული და ინკლუზიური ინსტიტუციების მშენებლობა ყველა დონეზე.

შინაარსი

მდგრადი განვითარების მიზანი 16: მშვიდობიანი და ინკლუზიური საზოგადოების ჩამოყალიბების ხელშეწყობა მდგრადი განვითარებისათვის, მართლმსაჯულებაზე ხელმისაწვდომობის უზრუნველყოფა ყველასათვის, ეფექტიანი, ანგარიშვალდებული და ინკლუზიური ინსტიტუციების მშენებლობა ყველა დონეზე.....	1
რაში მდგომარეობს მიზნის არსი.....	1
ქვემიზნები მიზნისთვის მშვიდობა, სამართლიანობა, ძლიერი ინსტიტუციები:.....	2
ფაქტები და მონაცემები:.....	3
ტერმინები	4
ლტოლვილების გაზრდილი რაოდენობა და პრობლემები	5
თანამედროვე მონობა.....	7
როგორ იზომება ქვეყნების დემოკრატიის ხარისხი და ადამიანის თავისუფლება	8
რა უნდა გაკეთდეს პრობლემის გადასაჭრელად?.....	9
რა მოჰყვება პრობლემის უგულებელყოფას?	10
მე რისი გაკეთება შემიძლია.....	11
გამოყენებული ლიტერატურა	11
ქვიზი (სწორი პასუხები გამწვანებულია).....	¡Error! Marcador no definido.

რაში მდგომარეობს მიზნის არსი

მდგრადი განვითარების მისაღწევად ჩამოყალიბდეს მშვიდობიანი, სამართლიანი და ინკლუზიური საზოგადოება, სადაც ინსტიტუციები ეფექტიანად ასრულებენ თავიანთ საქმიანობებს და აქვთ ანგარიშვალდებულება

კონფლიქტი, დაუცველობა, სუსტი ინსტიტუციები და სამართალზე შეზღუდული წვდომა რჩება მდგრადი განვითარებისთვის ყველაზე დიდ საფრთხედ.

ადამიანი ყველგან უნდა ცხოვრობდეს და საქმიანობდეს შიშისგან თავისუფალ გარემოში, მასზე არავინ უნდა ძალადობდეს, თავი დაცულად იგრძნოს მიუხედავად სქესისა, ეთნიკური, რელიგიური თუ სექსუალური ორიენტაციისა.

2019 წელს ომიდან, დევნიდან და კონფლიქტიდან გაქცეული ადამიანების რიცხვმა 79,5 მილიონს გადააჭარბა, ყველაზე მაღალი დონე, რაც კი ოდესმე დაფიქსირებულა. ყოველი მეოთხე ბავშვს არ აქვს იდენტობის დამადასტურებელი კანონიერი დოკუმენტი, მისი არარსებობა უზღუდავს უფლებებს მიიღონ განათლება, სამედიცინო მომსახურება, დახმარებები, კანონიერად დასაქმდნენ განხორციელებას სხვა სფეროებში. COVID-19 პანდემიამ კიდევ უფრო გაამძაფრა ექსპლუატაცია და ძალადობა, რაც კიდევ უფრო დაასუსტებს ქვეყნებს და ხელს შეუშლის მათ წინსვლას.

მკვლელობების (მათ შორის ფემიციდი, ქალებზე ძალადობის უკიდურესი ფორმა, ქალთა მკვლელობა), ბავშვთა მიმართ ძალადობის, ადამიანების ტრეფიკინგის და სექსუალური ძალადობის საფრთხეების აღმოფხვრა მნიშვნელოვანია, რათა მდგრადი განვითარებისთვის ხელი შეეწყოს მშვიდობიანი და ინკლუზიური საზოგადოების შექმნას, რაც თავის მხრივ, ხელს უწყობს თითოეული ადამიანის მართლმსაჯულებაზე წვდომასა და ყველა დონეზე ეფექტური, სანდო ინსტიტუციების შექმნას. უნდა აღინიშნოს, რომ პანდემიამ კიდევ უფრო გაზარდა ძალადობის მასშტაბი.

მიუხედავად იმისა, რომ ბოლო ათწლეულის განმავლობაში მკვლელობებისა და ტრეფიკინგის შემთხვევების რაოდენობა მნიშვნელოვნად შემცირდა, ლათინურ ამერიკაში, აზიასა და სუბ-საჰარის ტერიტორიაზე ჯერ კიდევ ათასობით ადამიანი არის სიცოცხლის ხელყოფის დიდი რისკის ქვეშ. ბავშვთა უფლებების დარღვევა (სექსუალური ძალადობა, აგრესია) მსოფლიოს ბევრი ქვეყნისთვის კვლავ დიდ გამოწვევას წარმოადგენს. ამ პრობლემას განსაკუთრებით ამძაფრებს დანაშაულის შესახებ განუცხადებლობა, აღრიცხვიანობაში ხარვეზები.

იმისათვის, რათა გავემკლავდეთ ხსენებულ გამოწვევებს და შევქმნათ უფრო მშვიდობიანი და სოციალურად თანასწორი საზოგადოება, საჭიროა, რომ მიღებულ იქნას უფრო ეფექტიანი და მკაფიო რეგულაციები. თითოეული ინდივიდის უფლებების დასაცავად წინგადადგმული ერთ-ერთი პირველი ნაბიჯი უნდა იყოს მსოფლიოს მასშტაბით ახალდაბადებულების რეგისტრაციის დანერგვა და ადამიანების უფლებების დაცვის უფრო დამოუკიდებელი ეროვნული ინსტიტუციების შექმნა, სადაც არსებობს, ამ ინსტიტუციების გაძლიერება.

ქვემოწინები მიზნისთვის მშვიდობა, სამართლიანობა, ძლიერი ინსტიტუციები:

- ძალადობის ყველა ფორმისა და ამ მიზეზით გამოწვეული სიკვდილიანობის შემთხვევათა რაოდენობის მნიშვნელოვნად შემცირება ყველგან.
- ბავშვთა სასტიკი მოპყრობის, ექსპლუატაციის, ტრეფიკინგისა და ყველა სახის ძალადობის ფორმისა და წამების აღმოფხვრა.
- ეროვნულ და საერთაშორისო დონეზე კანონის უზენაესობისა დამკვიდრების ხელშეწყობა და თითოეული ადამიანისთვის მართლმსაჯულებაზე თანაბარი წვდომის უზრუნველყოფა.
- 2030 წლისათვის უკანონო იარაღისა და ფინანსური ნაკადების მნიშვნელოვნად შემცირება, მოპარული ქონების დაბრუნების განმტკიცება და ორგანიზებული დანაშაულის ყველა ფორმასთან ბრძოლა.
- კორუფციისა და მექრთამეობის ყველა ფორმის მნიშვნელოვნად შემცირება.
- ეფექტიანი, ანგარიშვალდებული და გამჭვირვალე ინსტიტუტების შექმნა ყველა დონეზე.

- ყველა დონეზე სწრაფი რეაგირების უნარის მქონე, ინკლუზიური, მონაწილეობაზე დაფუძნებული და წარმომადგენლობითი გადაწყვეტილებათა მიღების პროცესის უზრუნველყოფა.
- გლობალური მმართველობის ინსტიტუციის განვითარებადი ქვეყნების მონაწილეობის გაფართოება და განმტკიცება.
- 2030 წლისთვის ყველა ადამიანისთვის სამართლებრივი სტატუსის, მათ შორის დაბადების რეგისტრაციის, უზრუნველყოფა.
- საზოგადოებისთვის ინფორმაციაზე წვდომის უზრუნველყოფა და ფუნდამენტური თავისუფლებების დაცვა, ეროვნული კანონმდებლობისა და საერთაშორისო შეთანხმებების შესაბამისად.
- შესაბამისი ეროვნული ინსტიტუტების გაძლიერება, მათ შორის საერთაშორისო თანამშრომლობის მეშვეობით, ყველა დონეზე, განსაკუთრებით განვითარებად ქვეყნებში, ძალადობის პრევენციისა და ტერორიზმთან, დანაშაულთან ბრძოლის უნარის გასაუმჯობესებლად.
- მდგრადი განვითარების მიზნით არადისკრიმინაციული კანონებისა და პოლიტიკის შემოღების ხელშეწყობა და შემდგომ განხორციელება.

ფაქტები და მონაცემები:

- ✓ კორუფციით ყველაზე მეტად დაზარალებულ ინსტიტუციებს შორის არის სასამართლო და პოლიცია. სწორედ ისინი უნდა ემსახურობოდნენ სამართლიანობის აღდგენას და ებრძოდნენ ძალადობას თუ კანონისგან გადაცდენებს.
- ✓ ნავარაუდევია, რომ კორუფცია, მექრთამეობა, ქურდობა და გადასახადებისგან თავის არიდება განვითარებად ქვეყნებში ძალიან დიდ მასშტაბებს აღწევს და წელიწადში 1,26 ტრილიონი აშშ დოლარის ექვივალენტი თანხა სწორედ ამ კრიმინალურ და არალეგალურ საქმიანობაში ტრიალებს. ეს თანხა თუ შესაბამისად იქნებოდა გამოყენებული, საკმარისი იქნებოდა ექვსი წლის განმავლობაში ყველა სიღარიბეში მცხოვრების ადამიანის დასახმარებლად, ვინც დღეში \$ 1.25 -ზე ნაკლები შემოსავლით ცხოვრობს.
- ✓ დაბადების რეგისტრაცია და შესაბამისი მოწმობა 5 წლამდე ასაკის ბავშვების 73 პროცენტზე არის გაცემული. აღურიცხაობა არასწორი შეფასებების, მოდელირების მიზეზი ხდება ხოლმე, როდესაც ქვეყნები სიღარიბესთან ბრძოლის გზებს სახავენ. ეს მაჩვენებელი კიდევ უფრო საგანგაშოა აფრიკის კონტინენტზე, სუბ-საჰარის რეგიონში. აქ ბავშვების მხოლოდ 46 პროცენტს აქვს დაბადების მოწმობა.
- ✓ სასკოლო ასაკის ბავშვებიდან დაწყებით სკოლაში არ დადის დაახლოებით 28.5 მილიონი. მათი ძირითადი ნაწილი კონფლიქტით დაზარალებულ რაიონებში ცხოვრობენ.
- ✓ კანონის უზენაესობასა და განვითარება ურთიერთდამოკიდებულია და ერთმანეთს აძლიერებს, რაც მათ აუცილებელს ხდის მდგრადი განვითარებისათვის ეროვნულ და საერთაშორისო დონეზე.
- ✓ ბოლო ათწლეულში თითქმის უცვლელი დარჩა პატიმრების წილი, რომლებიც დაკავებულნი არიან სასჯელის წაყენების გარეშე, რაც საერთო რაოდენობის 31 პროცენტს შეადგენს.
- ✓ ყოველდღიურად 100 მშვიდობიანი მოქალაქე იღუპება შეიარაღებულ კონფლიქტებში, მიუხედავად იმისა, რომ საერთაშორისო სამართლის დაცვის ქვეშ არიან.

- ✓ 127 ქვეყანას აქვს მიღებული კანონი ინფორმაციის ხელმისაწვდომობის თავისუფლებაზე.

ძალადობა

- ✓ გაეროს ლტოლვილთა სააგენტოს (UNHCR) მონაცემებით ომიდან და კონფლიქტებიდან გაქცეულთა რიცხვმა 2018 წელს გადააჭარბა 70 მილიონს მიაღწია, რაც ყველაზე მაღალი მაჩვენებელია უკანასკნელი 70 წლის განმავლობაში.
- ✓ 2019 წელს გაეროს მონაცემებით 47 ქვეყანაში უფლებადამცველების, ჟურნალისტებისა და პროფკავშირის წარმომადგენლების 357 მკვლელობა, 30 ძალადობრივი გაუჩინარება დაფიქსირდა.
- ✓ ბავშვთა მიმართ ძალადობა გავლენას ახდენს 1 მილიარდზე მეტ ბავშვზე მთელს მსოფლიოში. ეს საზოგადოებისთვის წელიწადში 7 ტრილიონი აშშ დოლარის ზარალიად არის შეფასებული. ბავშვების 50 პროცენტი ყოველწლიურად განიცდის ძალადობას რაიმე ფორმით.
- ✓ ყოველ 7 წუთში ძალადობის შედეგად იღუპება ერთი ბავშვი.
- ✓ 18 წლამდე 10 ბავშვიდან 1 სექსუალურ ძალადობას განიცდის.
- ✓ 10 ბავშვიდან 9 ცხოვრობს ისეთ ქვეყნებში, სადაც ფიზიკური დასჯა სრულად არ არის აკრძალული და აღზრდის ნაწილად ითვლება, რის გამოც 732 მილიონი ბავშვი იურიდიული დაცვის გარეშეა დარჩენილი.
- ✓ მსოფლიოში ინტერნეტის ყოველი 3 მომხმარებელიდან ერთი ბავშვია და მათგან 800 მილიონი იყენებს სოციალურ მედიას. ნებისმიერი ბავშვი შეიძლება გახდეს ონლაინ ძალადობის მსხვერპლი.
- ✓ ბავშვთა ონლაინ სექსუალური ძალადობის განაცხადების რაოდენობა 1 მილიონიდან 2014 წელს 45 მილიონამდე 2018 წელს გაიზარდა.
- ✓ მსოფლიოში 246 მილიონი ბავშვი ყოველწლიურად განიცდის სკოლასთან დაკავშირებულ ძალადობას. ბოლო 3 თვის განმავლობაში სკოლაში 3-დან ერთმა მოსწავლემ განიცადა თანატოლებისგან ჩაგვრა, ხოლო 10-დან ერთმა ბავშვმა განიცადა კიბერბულინგი.

ტერმინები

ლტოლვილი - ლტოლვილად პირი ითვლება მხოლოდ მაშინ თუ იგი გადაკვეთს ქვეყნის საერთაშორისოდ აღიარებულ საზღვარს და შემწეობისა და მფარველობისათვის მიმართავს უცხო ქვეყნის ხელისუფლებას. ლტოლვილად ჩაითვლება აგრეთვე ყველა პირი, რომელიც აგრესიის, უცხოური ოკუპაციის, უცხოური დომინაციის ან მისი წარმოშობის ან ეროვნების ქვეყნის მთელ ტერიტორიაზე ან მის ნაწილში საჯარო წესრიგის სერიოზულად ხელმყოფი მოვლენების გამო იძულებულია დატოვოს თავისი საცხოვრებელი და თავშესაფარი ქვეყნის გარეთ

იძულებით ადგილნაცვალ პირები (Internally Displaced Persons-IDPs) - პირველად ეს ტერმინი გაჩნდა ლტოლვილთა საერთაშორისო ორგანიზაციის კონსტიტუციაში. 1975 წლიდან ერთმანეთისაგან ასხვავებენ ლტოლვილებსა და ადგილმონაცვლე პირებს (იგივეა „იძულებით გადაადგილებული პირები“, „დევნილები“). ჩამოყალიბდა აზრი, რომ ლტოლვილები არიან პირები, რომლებმაც გადაკვეთეს თავიანთი ქვეყნის საზღვრები. ადგილმონაცვლე პირები რჩებიან ქვეყნის საზღვრებში. გადაადგილების მიზეზი კი განსხვავებულია. შეიძლება საფრთხე

შეექმნა მას ან მისი ოჯახის წევრების სიცოცხლეს, ჯანმრთელობას ან თავისუფლებას უცხო ქვეყნის აგრესიის, შიდა კონფლიქტის ან ადამიანის უფლებების მასობრივი დარღვევის გამო, ეს საფრთხე შეიძლება იყოს ეკოლოგიური, ადამიანებს მოუწიოთ საცხოვრებლის დატოვება ბუნებრივი კატასტროფის დამანგრებელი მოქმედების ან შექმნილი საფრთხის გამო.

კორუფცია არის საჯარო მოსამსახურის მიერ თანამდებობის ან მასთან დაკავშირებული შესაძლებლობის გამოყენება კანონით აკრძალული ქონებრივი ან სხვა სიკეთის მიღების მიზნით, აგრეთვე მისთვის ამ სიკეთის გადაცემა ან მის მიღებასა და დაკანონებაში ხელის შეწყობა.

ტრეფიკინგი - ტრეფიკინგის მსხვერპლად ითვლება ადამიანი, რომელიც იქნა დაქირავებული, ტრანსპორტირებული, გადაცემული, დამალული, ან მიღებული ქვეყნის შიგნით, ან ქვეყნის საზღვრებს გარეთ, მუქარის, იძულების, მოტყუების, დაშინების, ან სხვა უკანონო საშუალებებით, მისი ექსპლუატაციის მიზნით.

ტვინების გადინება (Brain Drain) პირველად შეიმუშავეს 60-იანი წლების დასაწყისში. 1963 წელს ბრიტანეთის სამეფო საზოგადოებამ ხსენებული ტერმინი განმარტა, როგორც: "ბრიტანელი მეცნიერების აშშ-ში საცხოვრებლად და სამუშაოდ ემიგრირება". თანამედროვე რეალობაში ეს ტერმინი გამოიყენება მაღალ კვალიფიციური და განათლებული ადამიანური რესურსების გადინების აღსანიშნავად განვითარებადი ქვეყნებიდან განვითარებულ ქვეყნებში. ინტელექტუალურ მიგრანტებად მოიაზრებიან ინჟინრები, ექიმები, მეცნიერები და სხვა ძალიან მაღალკვალიფიციური პროფესიონალები, რომლებსაც აქვთ საუნივერსიტეტო განათლება.

ლტოლვილების გაზრდილი რაოდენობა და პრობლემები

იძულებითი მიგრაციის მიზეზები მრავალფეროვანია. მათგან აღსანიშნავია ბუნებრივ-კატასტროფული მოვლენები, ანთროპოგენული ხასიათის კატასტროფები, ომი, კონფლიქტები, შიმშილობა, ეკონომიკური განვითარება (ინფრასტრუქტურული პროექტების განხორციელება იწვევს ადამიანების გადასახლებას, მაგალითად, ჰესის ან ავტობანის მშენებლობა).

კონფლიქტით გამოწვეული გადაადგილებისას ადამიანები იძულებით ტოვებენ საკუთარ სახლებს, სადაც სახელმწიფო ვერ უზრუნველყოფს მათ დაცვას. მიზეზებს შორისაა შეიარაღებული კონფლიქტი, მათ შორის – სამოქალაქო ომი, ძალადობა, ეროვნების, რასის, რელიგიის, პოლიტიკური შეხედულებების საფუძველზე დევნა.

ამ გადაადგილებული პირების დიდი ნაწილი თავშესაფრის ძიებაში საერთაშორისო საზღვრებს კვეთს. მათი ნაწილი თავშესაფარს საერთაშორისო სამართლის ნორმების მიხედვით ეძებს და ლტოლვილის სტატუსს იღებს, ნაწილი გამოსახლების შიშით სტატუსგარეშე დარჩენას ამჯობინებს.

ფართომასშტაბიანი ომების რაოდენობა მცირდება, თუმცა მათ ადგილს იკავებს შეიარაღებული სეპარატისტული კონფლიქტები, რომლებიც უკვე შიდა შუღლსა და დაპირისპირებას იწვევს. ეს ბევრს გადასახლებისკენ უბიძგებს. დრამატულად იზრდება იძულებით ადგილნაცვალ პირთა რაოდენობა, რომელთა რიცხვი ლტოლვილებისას აღემატება.

2017 წლის მონაცემებით, მსოფლიოში სულ 257,7 მილიონი მიგრანტია, ანუ პლანეტის დაახლოებით 3,4%. მათგან 68,5 მილიონი - ლტოლვილია.

აღსანიშნავია, რომ უკიდურესად რთულ მდგომარეობაში იმყოფებიან კონფლიქტების და ომის შედეგად დაზარალებულები, რომელთაც იძულებით, სიცოცხლის გადასარჩენად მოუწიათ საკუთარი ქვეყნის დატოვება. ხშირად რთულ პირობებს განაპირობებს მათ მიმართ

არაკეთილგანწყობილი განწყობა, მიაჩნიათ, რომ ქვეყანა ადგილობრივების პრობლემების მგვარებაზე უნდა ხარჯავდეს სახსრებს ლტოლვილების ნაცვლად.

გაეროს დოკუმენტის მიხედვით, ლტოლვილად ითვლება ნებისმიერი პიროვნება, ვინც:

- სამართლიანად შიშობს, რომ შეიძლება დაისაჯოს რასობრივი, რელიგიური, ეროვნული კუთვნილების ან პოლიტიკური მრწამსის გამო;
- იმყოფება სამშობლოს გარეთ და არ შეუძლია, ან პირად კეთილდღეობაზე უფრო მნიშვნელოვანი მიზეზებით დაშინებულს, არ სურს თავისი ქვეყნის მფარველობით ისარგებლოს;
- იმყოფება იმ საზღვრებს მიღმა, სადაც მუდმივად ცხოვრობდა, არ გააჩნია ეროვნება და არ შეუძლია, ან პირად კეთილდღეობაზე უფრო მნიშვნელოვანი მიზეზების გამო, არ სურს უკან დაბრუნება“;
- თვლის, რომ მის სიცოცხლეს საფრთხე ემუქრება;
- მას აქვს უფლება თავშესაფარი ითხოვოს თავისი ქვეყნის გარდა, ყველა სხვა ქვეყანაში;
- შეუძლია მოითხოვოს, რომ მისი საკითხი ინდივიდუალურად განიხილონ.

ამასთან, ყველა ქვეყანას აქვს უფლება, გადაწყვიტოს, ვის მისცეს თავშესაფარი. 2018 წელს მაროკოში გამართულ სპეციალურ კონფერენციაზე გაერომ უსაფრთხო, თანმიმდევრული და ლეგალური მიგრაციის შესახებ გლობალური პაქტი მიიღო, რომელიც ნიუ-იორკში გაეროს გენერალურ ასამბლეაზე დაამტკიცეს. პაქტს არ შეუერთდნენ ავსტრია, პოლონეთი, უნგრეთი, ბულგარეთი, ჩეხეთი, ისრაელი და ბევრი სხვა ქვეყანა.

დოკუმენტი ნებაყოფლობითია და მას სავალდებულო იურიდიული ძალა არ აქვს. დოკუმენტის მთავარი მიზანია მიმღები ქვეყნების ტვირთის შემცირება, ლტოლვილებთან დაკავშირებული პასუხისმგებლობის გადანაწილება სახელმწიფოებს შორის და მიგრანტების სამშობლოში დაბრუნებისთვის პირობების შექმნა. ნიუ-იორკის დეკლარაციაში ჩამოთვლილია ვალდებულებები, რომლებიც ხელმომწერმა ქვეყნებმა თავის თავზე აიღეს, გლობალურ შეთანხმებაში კი მათი რეალიზების უფრო კონკრეტული მექანიზმებია გაწერილი.

მონაწილე ქვეყნები შეთანხმდნენ, რომ გაცვლიან ყველაზე ახალ, ზუსტ და დეტალიზებულ მონაცემებს ლტოლვილების შესახებ და ასეთი სტატისტიკის შეგროვებისათვის ადგილებზე სპეციალურ საინფორმაციო თუ სამეცნიერო ცენტრებს შექმნიან. ისინი შეთანხმდნენ ასევე, რომ შეებრძოლებიან გარემოებებს, რომლებიც ადამიანებს მშობლიური ადგილების დატოვებას აიძულებს: სიღარიბეს, ომებს, სტიქიურ უბედურებებს.

გარდა ამისა, სახელმწიფოები პირობას დებენ, რომ ერთად შეებრძოლებიან არალეგალური მიგრანტების ტრანსპორტირების ბიზნესს და განსაკუთრებით ადამიანებით ვაჭრობას, ასევე გააიოლებენ ლეგალური მიგრაციის პირობებს. ადამიანების დროებითი მოთავსების ცენტრებში განთავსება მხოლოდ უკიდურეს ზომად უნდა იქცეს. ყველა მიგრანტს ექნება საბაზო სოციალური მხარდაჭერა და პირობები, რომელიც უზრუნველყოფს მათ ახალ საზოგადოებაში ინტეგრაციას.

ქვეყნები, რომლებიც აღნიშნულ ხელშეკრულებას არ აწერენ ხელს, შიშობენ, რომ გაიზრდება ლტოლვილების რიცხვი, თუმცა ძნელი წარმოსადგენია, რომ ადამიანები საკუთარი ნებით მასობრივად დატოვებენ მშობლიურ ადგილებს ისეთი სერიოზული მიზეზების გარეშე, როგორიცაა სიცოცხლის საფრთხე. ასევე ისინი შიშობენ, რომ შეთანხმება მისცემს სტიმულს იმიგრაციას, რადგან როგორც კი პოტენციური მიგრანტები მისი არსებობის შესახებ შეიტყობენ,

დაიჯერებენ, რომ განვითარებულ ქვეყნებში მათ მართლაც ელიან. მათი აზრით, მიგრანტებისთვის დაპირებულმა მრავალმა შეღავათმა განვითარებადი ქვეყნების ღარიბ მოქალაქეებს შეიძლება შეუქმნას ილუზია, რომ დასავლეთით გაქცევა უფრო სარფიანია, ვიდრე სამშობლოში დარჩენა, იმ შემთხვევაშიც კი თუ მათ სახლში პირდაპირი საფრთხე არ ემუქრებათ.

კრიტიკოსებს საეჭვოდ მიაჩნიათ ლტოლვილების საკუთარ ქვეყნებში დახმარების იდეა. ამ სახელმწიფოების დიდ უმრავლესობაში ხელისუფლებები კორუმპირებულია, ხოლო ინსტიტუტები არ მუშაობს, ამდენად ასეთი დახმარება რეალურ სარგებელს ვერ მოიტანს. მსოფლიოს ლტოლვილების ორი მესამედი ისეთი ქვეყნებიდანაა, როგორებიცაა სირია, ავღანეთი, სამხრეთ სუდანი, მიანმარი, სომალი.

და ბოლოს, დოკუმენტში გაცხადებული სამუშაო ძალის თავისუფალი გადაადგილების პრინციპმა პრაქტიკაში შეიძლება ტვინების გაღინება გამოიწვიოს, ასევე მსოფლიოს ყველაზე ღარიბი რეგიონები საბოლოოდ ჩარჩენ დღევანდელ მდგომარეობაში.

თანამედროვე მონობა

ლტოლვილები და სხვა დაუცველი ფენები ხშირად ხვდებიან ადამიანით ვაჭრობი (ტრეფიკინგი) მსხვერპლი, რაც მონობის თანამედროვე ფორმაა, რომელშიც ადამიანების ჩათრევა მოტყუების, ძალადობის, მუქარის ან იძულების სხვა ფორმით ხდება. ტრეფიკინგის დროს ადამიანებს უზღუდებთ დამოუკიდებლობა, თავისუფალი გადაადგილებისა და არჩევის უფლება და ხდებიან ფიზიკური, ფსიქოლოგიური ან სექსუალური ძალადობის მსხვერპლნი. მიუხედავად იმისა, რომ ტრეფიკინგი დასჯადი დანაშაულია, უამრავი ადამიანი ხდება ამ სახის იძულებითი მიგრაციის მსხვერპლი.

ადამიანებს უმთავრესად ყიდიან ან ამუშავენ სექსუალური მომსახურების მისაღებად და მისი მსხვერპლი ქალები და ბავშვები არიან.

შესაძლოა, პირმა საკუთარი ქვეყანა ნებით დატოვოს, მაგრამ ვალის, მუქარის, ზეწოლის შედეგად, შემდგომში ძალადობის მსხვერპლი აღმოჩნდეს. არის შემთხვევები, როცა საზღვრის გადაკვეთაც უკანონოდ, კონტრაბანდისტების დახმარებით ხდება, რომლებიც არალეგალური გზებით ცდილობენ ბარიერების დაძლევას. ამის გამო ტრეფიკინგის სტატისტიკის წარმოება ძალიან რთულია.

ადამიანით ვაჭრობის ყველაზე გავრცელებული სახეებია:

- ქალებითა და ბავშვებით ვაჭრობა სექსუალური ექსპლუატაციის მიზნით;
- იძულებითი შრომასოფლის მეურნეობის, მშენებლობის, საოჯახო მეურნეობებსა და სხვა სექტორებში;
- ადამიანის სხეულის ორგანოებით ვაჭრობა.

ადამიანით ვაჭრობა (ტრეფიკინგი) და საზღვრის უკანონოდ გადაკვეთა მასშტაბებით მეორე დანაშაულებრივი ინდუსტრიაა მსოფლიოში და მსხვილი საერთაშორისო კრიმინალური ქსელების მიერ იმართება. დღეისათვის განვითარებულ ქვეყნებში გამკაცრებული საიმიგრაციო პოლიტიკისა და საზღვრის მონიტორინგის გაუმჯობესებული ტექნოლოგიების გამო, არალეგალური მიგრანტების მზარდი ნაწილი ხდება მსგავსი კრიმინალური დაჯგუფებების მსხვერპლი.

როგორც წესი, არალეგალური მიგრანტების საცხოვრებელი პირობები სავალალოა. ხშირად მათთვის შეუძლებელია ნორმალური ბინის დაქირავება; ხოლო ისინი, ვინც მზად არიან უზრუნველყონ არალეგალი მიგრანტები საცხოვრებლით, ძირითადად სთავაზობენ საშიშ ადგილებს არადამაკმაყოფილებელი პირობებითა და დაუცველობის დიდი რისკით.

ტრეფიკინგისგან თავის დაცვის საუკეთესო საშუალებაა არალეგალურ გარიგებებზე უარის თქმა და ლეგალური გზით სხვა ქვეყანაში მუშაობის უფლების მოპოვება. ასევე საჭიროა წინსწრებით ყველა ინფორმაციის გადამოწმება და დროულად სამართალდამცველი ორგანოების ჩართვა.

იმ ქვეყნებში, სადაც სიღარიბე კონფლიქტები ნაკლებია, ასევე მოსახლეობის სოციალური დაცვის სისტემები გამართულად ფუნქციონირებს, ნაკლებად აქვს ადგილი ტრეფიკინგს. მისი მსხვერპლი ძირითადად კონფლიქტის რეგიონებიდან და ღარიბი ქვეყნებიდან არიან. ეს უჩვენებს, რომ სიღარიბის დაძლევა და მშვიდობიანი მსოფლიო არ დატოვებს იძულებითი მონობისთვის სივრცეს.

როგორ იზომება ქვეყნების დემოკრატიის ხარისხი და ადამიანის თავისუფლება მსოფლიოში დემოკრატიის ხარისხის კვლევითი ცენტრის – Economist Intelligence Unit-ის ყოველწლიურად ქვეყნდება ანგარიში, რომელიც ქვეყნების საინტერესო რეიტინგს გვთავაზობს. აღნიშნული რეიტინგი ეხმარება გაეროს მდგრადი განვითარების მეთექვსმეტე მიზნის გადასაწყვეტ პრობლემებს და შესაძლებელია ქვეყნების პროგრესის დაკვირვებაც. „დემოკრატიის ინდექსი 2020-ის“ [ანგარიშში](#) მიმოხილულია 165 ქვეყნის მდგომარეობა. თითოეული ქვეყანა 10-ქულიანი სისტემით ფასდება. ქვეყნების ინდექსირება ხუთ კატეგორიას ეფუძნება:

- ✓ საარჩევნო პროცესი, პლურალიზმი;
- ✓ მთავრობის ფუნქციონირება;
- ✓ პოლიტიკური მონაწილეობა;
- ✓ პოლიტიკური კულტურა;
- ✓ სამოქალაქო თავისუფლება;

ამ კრიტერიუმებით ქვეყნები დაყოფილია დემოკრატიის ხარისხის მიხედვით ოთხ კატეგორიად ეს ჯგუფებია: „სრული დემოკრატია“, „არასრულყოფილი დემოკრატია“, „ჰიბრიდული რეჟიმი“ და „ავტორიტარული რეჟიმი“.

მსოფლიოს მასშტაბით პირველ ხუთეულში შემდეგი ქვეყნებია: ნორვეგია, ისლანდია, შვედეთი, ახალი ზელანდია და კანადა. ბოლო ადგილზეა ჩრდილოეთი კორეა.

მთლიანობაში 2020 წელს დემოკრატიის ხარისხი მთელ მსოფლიოში საგრძნობლად დაეცა 2019 წელთან შედარებით. 165 ქვეყნიდან 116-მა განიცადა უკუსვლა.

საქართველო 91-ე ადგილზეა, 2020 წელს 5,31 ქულა მიენიჭა, გასულ წელს კი ეს მაჩვენებელი 5,42 იყო. ეს კი იმას ნიშნავს, რომ გასულ 2019 წელთან შედარებით, ორი პუნქტით ჩამოქვეითდა. უფრო კონკრეტულად საქართველო რჩება „ჰიბრიდული რეჟიმების“ ჯგუფში. ყველაზე მაღალი – 7,8 ქულით საქართველოში საარჩევნო პროცესი და პლურალიზმი შეფასდა. სხვა მონაცემები კი ასეთია:

პოლიტიკური თანამონაწილეობა – 6,11 ქულა;
მთავრობის ფუნქციონირება – 3,57 ქულა;
პოლიტიკური კულტურა – 3,75 ქულა;
სამოქალაქო თავისუფლება – 5,29 ქულა.

ადამიანის თავისუფლება არის არსებითად ღირებული სოციალური კონცეფტი, რომელიც აღიარებს ინდივიდების ღირსებას. ინდივიდებს უნდა შეეძლოთ გარე ძალები ხელის შეშლის გარეშე განახორციელონ ქმედებები, რაც გამოიწვევს დასჯას. ადამიანის თავისუფლება უზარმაზარ როლს თამაშობს ადამიანის წინსვლაში.

ადამიანის თავისუფლების ინდექსი წარმოადგენს კრიტერიუმებზე დაფუძნებულ საზომს, რომლითაც დგინდება ქვეყნების რეიტინგი. ადამიანის თავისუფლების მდგომარეობა მსოფლიოს 162 ქვეყანაში ყოველწლიურად ფასდება. ინდექსი მოიცავს ეკონომიკურ, სამოქალაქო და პიროვნულ თავისუფლებებს. სამივე მიმართულებით ჯამში გამოიყენება 76 მაჩვენებელი, ამ ინდიკატორებს შორისაა:

- ✓ კანონის უზენაესობა
- ✓ უსაფრთხოება და დაცულობა
- ✓ იდენტობა და ურთიერთობები

- ✓ მთავრობის ზომა
- ✓ სამართლებრივი სისტემა და საკუთრების უფლებები
- ✓ წვდომა რესურსებზე
- ✓ თავისუფლება საერთაშორისო ვაჭრობაზე
- ✓ გამოხატვის უფლება და ინფორმაციაზე წვდომა
- ✓ რწმენის თავისუფლება
- ✓ გადაადგილების თავისუფლება
- ✓ და სხვა

ინდექსი თითოეულ ქვეყანაში ადამიანთა თავისუფლებას 0-დან 10 ქულამდე აფასებენ. სადაც 10 ქულა ნიშნავს, რომ ქვეყნის მოსახლეობას ყველაზე მეტი თავისუფლება აქვს, ხოლო) ნიშნავს ყველაზე ნაკლებ თავისუფლებას.

შედეგების მიხედვით, განსაკუთრებით მაღალი მაჩვენებელი ჩრდილოეთ ამერიკისა და ევროპის ქვეყნებშია.

რა უნდა გაკეთდეს პრობლემის გადასაჭრელად?

მთავრობებმა, სამოქალაქო საზოგადოებამ და ადგილობრივმა თემებმა ერთად უნდა იმუშაონ ძალადობის შესამცირებლად, სამართლიანობის მისაღწევად, კორუფციის წინააღმდეგ საბრძოლველად და უზრუნველყონ ინკლუზიური მონაწილეობა, საზოგადოების ყველა ჯგუფების ჩართულობა საზოგადოებრივი საქმიანობის სხვადასხვა სფეროში. უნდა იყოს გარანტირებული შეხედულებების გამოხატვის თავისუფლება, როგორც პირადად, ასევე საჯაროდ. 2015 წლიდან 2019 წლამდე გაეროს მონაცემებით 81 ქვეყანაში უფლებადამცველების, ჟურნალისტებისა და პროფკავშირის წარმომადგენლების 1940 მკვლელობა, 106 ძალადობრივი გაუჩინარება დაფიქსირდა, ხოლო მკვლელობების ნახევარზე მეტი მოხდა ლათინურ ამერიკასა და კარიბის ზღვის აუზის ქვეყნებში. კანონი უნდა იქნას გამოყენებული ყოველგვარი დისკრიმინაციის გარეშე და ქვეყნების მიერ შემუშავებული პოლიტიკის დოკუმენტები ასევე ყველაზე თანაბრად უნდა ვრცელდებოდეს. ყველანაირი საკამათო საკითხი, სამართლებრივი, ქონებრივი თუ სხვა დავები უნდა მოგვარდეს მართლმსაჯულების სისტემის ეფექტური მუშაობის შედეგად. ეროვნული და ადგილობრივი ინსტიტუტები უნდა იყოს ანგარიშვალდებულნი, ძლიერები და ყველა დონეზე ფუნქციონირებდნენ, რათა უზრუნველყონ ძირითადი სერვისები, კორუფციის გარეშე ხდებოდეს საკითხების მოგვარება.

აუცილებელია სამოქალაქო საზოგადოების გაძლიერება, რადგან მათ ისარგებლონ თავიანთი უფლებით და არჩეული თუ დანიშნული მთავრობისგან, რიგითი ჩინოვნიკებისგან მოითხოვოს მათი ანგარიშვალდებულება. გამოიყენონ თავიანთი კანონიერი უფლება და გაუზიარონ საკუთარი აზრები მათ მიერ არჩეულ წარმომადგენლებს. ხელი შეუწყონ სხვადასხვა ეთნიკური წარმომავლობის, რელიგიის, სქესის, სექსუალური ორიენტაციის ან განსხვავებული შეხედულების მქონე ადამიანების ჩართულობას გადაწყვეტილების მიღების პროცესში. პასუხისმგებლიანი მოქალაქეები ერთად ქმნიან სამოქალაქო საზოგადოებას, რაც სახელმწიფოს აძლიერებს და ხელს უწყობს თითოეული ადამიანისთვის ღირსეული ცხოვრების პირობების გაუმჯობესებაში.

მნიშვნელოვანია კორუფციის წინააღმდეგ ქმედითი ნაბიჯების გადადგმა, რადგან გაეროს რეზოლუციის თანახმად „კორუფცია სასტიკი სენია, რომელიც მრავალმხრივ ვნებს საზოგადოებას. იგი აზარალებს დემოკრატიას და კანონის უზენაესობას, იწვევს ადამიანის უფლებების შელახვას, აფერხებს ბაზრების საქმიანობას, აუარესებს ცხოვრების ხარისხს და

ხელს უწყობს ორგანიზებულ დანაშაულს, ტერორიზმს და სხვა მოვლენებს, რომლებიც ადამიანის უსაფრთხოებას რისკის ქვეშ აყენებს“.

კორუფციაა, როდესაც სახელმწიფო მოხელე ასაქმებს, ქირაობს და შესაბამისად, ბიუჯეტის ფულს უხდის ისეთ პირს ან ორგანიზაციას, რომელიც არაა კონკურსის წესით ობიექტურად შერჩეული. შერჩევის საფუძველი კი პირადი სიმპათიები ან გამორჩენა ხდება. ეს შეიძლება იყოს ნეპოტიზმი, რაც სახელმწიფო მოხელეების მიერ საკუთარი ოჯახის წევრების და ახლობლების დასაქმებას ეწოდება, ან სახელმწიფო უწყებების მიერ პროდუქტის ან მომსახურების მომწოდებლის პირადი ინტერესების მიხედვით, ხშირად, ქრთამის სანაცვლოდ შერჩევა.

კორუფციასთან ბრძოლის გარეშე ქვეყნები ვერ დაძლევენ სხვა გამოწვევებს, რადგან სახელმწიფო სერვისები არ იქნება მორგებული მოსახლეობის ფართო ფენებზე. გეროს ანტიკორუფციულ პროგრამაში ხაზგასმულია რომ კორუფციასთან ბრძოლა, პირველ რიგში ხელისუფლების ვალდებულებაა, თუმცა ამასთანავე, ყველა მოქალაქის პასუხისმგებლობაა, არ დაუშვას კორუფცია, არ მიიღოს მონაწილეობა კორუფციულ გარიგებებში, ხოლო თუ ასეთის შესახებ შეიტყობს, დაუყოვნებლივ აცნობოს შესაბამის ორგანოებს.

რა მოჰყვება პრობლემის უგულებელყოფას?

შეფასებებით კორუფცია, მექრთამეობა, ქურდობა და გადასახადებისგან თავისარილება განვითარებად ქვეყნებში ძალიან დიდ მასშტაბებს აღწევს და წელიწადში 1,26 ტრილიონი აშშ დოლარის ექვივალენტი თანხა.

შეიარაღებული კონფლიქტები, ძალადობა, ადამიანების დაუცველობა დესტრუქციულ გავლენას ახდენს ქვეყნის განვითარებაზე, უარყოფითად აისახება ეკონომიკურ ზრდაზე და ხშირად იწვევს საზოგადოების გრძელვადიან უკმაყოფილებას, უიმედობის და უპერსპექტივობის განცდას აჩენს. ადრეულ ასაკში ბავშვთა მიმართ ძალადობა გავლენას ახდენს მათ ჯანმრთელობაზე, განვითარებაზე და კეთილდღეობაზე, მომავალში მათ სრულფასოვანი რეალიზაციის შესაძლებლობაზე. ეს იწვევს ტრავმას და ასუსტებს სოციალურ ჩართულობას. სასამართლოზე და მართლმსაჯულებაზე წვდომის არარსებობა ნიშნავს იმას, რომ კონფლიქტები გადაუჭრელი რჩება და ხალხი ვერ იღებს დაცვას, ვერ ასწორებს უსამართლობას და შესაბამისად ნერგავს ნიჰილიზმს და დაუცველობის განცდას. დაწესებულებები, რომლებიც არ ფუნქციონირებენ არსებული კანონების შესაბამისად, მიდრეკილნი არიან თვითნებობისა და უფლებამოსილების ბოროტად გამოყენებისკენ და ნაკლებად შეუძლიათ ყველას გაუწიონ სამართლიანი მომსახურება. მსგავსი დისკრიმინაცია არა მხოლოდ არღვევს ადამიანის უფლებებს, არამედ იწვევს უკმაყოფილებას, მტრობას და შეიძლება გამოიწვიოს შურისძიება, სისხლის აღება და თანმდევი ძალადობა.

ეს აისახება ადამიანის ცხოვრებაზე, სადაც არ უნდა ცხოვრობდეს. დანაშაულები, რომლებიც საფრთხეს უქმნის მშვიდობიანი საზოგადოებების დაფუძნებას, მათ შორის არ აღკვეთს მკვლელობებს, ადამიანებით ვაჭრობას და სხვა ორგანიზებულ დანაშაულებებს, ასევე დისკრიმინაციულ კანონებსა თუ პრაქტიკას, არ არის შეზღუდული რაოდენობის ქვეყნების პრობლემა და ეხება თითქმის ყველას. მსოფლიოს უდიდესი დემოკრატიებიც კი დიდი გამოწვევების წინაშე დგანან კორუფციის, დანაშაულისა და ადამიანის უფლებების დარღვევის კუთხით და უამრავ რესურსს ხარჯავენ მასთან ბრძოლაში.

მე რისი გაკეთება შემიძლია

- ✓ გაარკვიეთ ქვეყანაში არსებული კანონმდებლობა ადამიანების არჩევნებში მონაწილეობის შესახებ, როდიდან ირჩევენ მმართველობით სტრუქტურებს, როდის მიეცათ ქალებს არჩევნებში მონაწილეობის მიღების უფლება. რა ასაკიდან შეიძლება არჩევნებში მონაწილეობა და როგორ შეიძლება ინფორმაციის სრულფასოვნად მიღება ინფორმირებული არჩევნების გასაკეთებლად.
- ✓ გაარკვიეთ, როგორ შეიძლება თვითმმართველობებისთვის ხმის მიწვდენა თქვენი თემისთვის, სკოლისთვის აქტუალურ საკითხებზე.
- ✓ მოიძიეთ ინფორმაცია ქვეყანაში ადამიანის უფლებების დარღვევის ფაქტებზე, ვისი უფლებები ირღვევა ყველაზე ხშირად? გაზარდეთ საზოგადოების და თანაკლასელების ცნობიერება მათ უფლებებზე, განახორციელეთ შესაბამისი პროექტები.
- ✓ მოიძიეთ ინფორმაცია მიმდინარე კონფლიქტებზე, დაზარალებულ მოსახლეობაზე. გაარკვიეთ, რა კეთდება საერთაშორისო დონეზე ამ კონფლიქტების მოსაგვარებლად, ასევე როგორ შეიძლება კონფლიქტის გადაჭრის მშვიდობიანი გზების, მედიაციის უნარის განვითარება.
- ✓ მოიძიეთ ინფორმაცია ძალადობის შესახებ, რა ტიპის ძალადობები არსებობს და როგორ შეიძლება ძალადობისგან თავისუფალი სკოლის შექმნა. რა უნდა გაკეთდეს ამისთვის. თუ ძალადობის წინააღმდეგ მოქმედ და ადამიანების უფლებათა დამცველ ორგანიზაციებს დახმარება სჭირდებათ ჩაერთეთ მათ საქმიანობაში.

გამოყენებული ლიტერატურა

<https://euronewsgeorgia.com/2021/02/05/the-economist-sakartvelos-demokratiis-xarisxi-2019-weltan-shedarebit-gauaresda/>
<https://www.unhcr.org/>
https://migration.commission.ge/index.php?article_id=148&clang=0
<https://www.civiceducation.ge/ka/lessons/2-26>
<https://worldpopulationreview.com/country-rankings/freedom-index-by-country>
<https://www.un.org/sustainabledevelopment/>
<https://sdg.gov.ge/goals-all>